

Az „MNL OL 1526–1570 közötti iratainak feldolgozása és online publikálása” c. K 128695 azonosító számú NKFIH pályázat

2018. szeptember 1. – 2024. március 31.

Záró beszámoló

Előzmények

Közel 500 esztendeje, 1526. augusztus 29-én az Oszmán Birodalom csapatai megsemmisítő vereséget mértek a mohácsi csatásokon II. Lajos magyar király hadseregére. Ehhez az eseményhez kötjük a középkori Magyar Királyság bukását, egyáltalán a magyarországi középkor végét. Az Országos Levéltárban a magyarországi középkorkutatás elősegítésére levéltáros elődeink 1875-től kezdődően kigyűjtötték a magyar történelem viszontagságos évszázadait túlélő és sokféle szétszóródott levéltári anyagból az 1526 előtt keletkezett iratokat. Ez a gyűjtemény a Diplomatikai Levéltár, amelyben ma már több mint 108.000 ezer oklevél található, és amely adatbázis segítségével¹ több mint 20, online pedig több mint 10 éve kutatható.² A mohácsi csata nemcsak egy korszak végét, hanem egy új korszak kezdetét is jelentette. A csatát követő évtizedek forrásadottsága sajnos semmiben nem különbözik az 1526 előttől, kutatásához azonban nem rendelkezünk egy a fent említetthez mérhető segítséggel.

A Magyar Nemzeti Levéltár régóta dédelgetett terve volt, hogy egy hasonló gyűjteményt hozzon létre az 1526 utáni iratokkal. 2016 tavaszán kezdődött az Országos Levéltár 1526. augusztus 29. és 1570 között keletkezett iratainak feltárása a Reformáció Emlékbizottság (2018. június 30-ig) támogatásával – természetesen már egy új feltételrendszerben³. A tervezéskor cél volt, hogy minden 1526–1570 közötti iratot „megtaláljunk” eredetiben vagy másolatban, a levéltár mintegy 500 törzsegységében (fond és állag). Az iratok digitális képét online, egy jól kereshető adatbázison keresztül szándékozott a levéltár mind a professzionális, mind pedig az amatőr kutatók, illetve a szélesebb nagyközönség számára elérhetővé tenni. A levéltár hatalmas vállalkozása három (illetve négy) nagyobb munkafázisra bontható: 1. az iratok feltárása és digitalizálásra történő előkészítése, 2. digitalizálás, 3. az iratok feldolgozása, 4. online közzététel.

A feltárás a már meglévő segédletek segítségével történt, új kutatások nem folytak. A feltárt iratok köre így az eredetiek esetében sem teljes, a másolatok esetében pedig esetleges. Az iratok előkészítését az Országos Levéltár szakemberei által kidolgozott elvek alapján végeztük. A korábban felhalmozódott tapasztalatok azonban nem bizonyultak mindig elegendőnek, számos új problémára kellett megoldást találni a munka során. A közel 90.000 irat megmozgatása nem volt egyszerű feladat: Nyomon kellett követni az iratok útját a kiemelésről a digitalizáláson át a reponálásig, hogy a több kézben megfordult iratok végül visszakerüljenek a helyükre, és egyik se vesszen el az akár több hónapot is felölelő eljárás alatt.

A feldolgozás alaptézise az volt, hogy ez a hatalmas mennyiségű képi anyag csak egy jól kereshető adatbázisban publikálható. Ebben minden egyes iratot feldolgozunk, sőt az iratokban átirat oklevelek is külön rekordba kerülnek, természetesen a befoglaló irattal összekapcsolva. Fontos kiemelni, hogy nem regeszta készül. Hanem ennek elemeit szétszedve egy sokkal kereshetőbb, összetett keresések sokaságát elvégezni képes forráskiadást készítünk. Vagyis kombináltuk a leírás (lajstromkészítés) és az indexelés (hely-, név- és tárgymutató) módszerét, amellyel, hogy a nemzetközi leírási szabványoknak is igyekeztünk megfelelni. A személy- és helynevek beazonosítása is fontos feladat volt, melyhez az MNL névtáradatbázisa adott háttértámogatást. A névtérbe kerültek a névváltozatok is, valamint a hivatalviselésre vonatkozó információk. A

¹ A középkori Magyarország levéltári forrásainak adatbázisa. Szerk. Rácz György. (CD-ROM) Arcanum, Bp. 2003.

² <https://archives.hungaricana.hu/hu/charters/>, letöltés ideje: 2024. ápr.- 29.

³ Az egyik legszembetűnőbb különbség, hogy a Diplomatikai Levéltárral ellentétben a kiválasztott iratok eredeti őrzési helyükön maradnak, csak virtuálisan képeznek külön gyűjteményt.

feldolgozás hatékonyabbá tétele érdekében munkacsoport alakult.⁴

Célkitűzések

Ennek a munkának a folytatását tette lehetővé az „MNL OL 1526–1570 közötti iratainak feldolgozása és online publikálása” c. K 128695 azonosító számú NKFIH pályázat.⁵ A projekt folytatásához nem csak a digitális felvételek és az adatbázis volt adott, hanem az iratok feldolgozásához szükséges munkacsoport is.

1. Projektünk legfontosabb célkitűzése az online forrásközlés volt, adatbázisrekordok és digitális képek formájában. Mintegy 38.000 új rekord készítését terveztük. Legtöbbet az E 148 (Magyar Kamara Archivuma, Neo-regestrata acta) állagból, melynek bár vannak segédkönyvei, kutatása eddig meglehetősen nehézkes volt.
2. A feldolgozással párhuzamosan, mint ahogy eddig is, folyamatosan fejlesztjük az MNL névtéradatbázisát, amely egy olyan, személyekre, testületekre és földrajzi nevekre specializált háttéradatbázis, amely nélkül a 21. században már nem érdemes adatbázist készíteni.
3. A feldolgozott iratokat évente szándékoztuk közzé tenni workshopok keretében, melyen egyéb eredményeinket is bemutatjuk, egy-egy jelentős évforduló köré szervezve.
4. A feldolgozott iratokhoz kapcsolódóan több publikáció megjelentetését is terveztük. Például néhány mintakutatás elvégzését a központi, valamint vármegyei közigazgatás fejlődésének vizsgálata tárgyában, továbbá egy archontológiai tanulmányt központi igazságszolgáltatásban működő személyekkel, elsősorban az ítélmesterekkel, valamint néhány esettanulmányt a feltárt birtoktörténeti iratokkal kapcsolatban.
5. Hiánypótló jelleggel terveztük nyomtatásban megjelentetni az ún. Révay formuláskönyvet, mely tartalmazza a korszak legjellemzőbb irattípusait, remélve a korszak közigazgatásának jobb megismeréséhez ezzel is hozzá tudunk majd járulni.

Megvalósítás

Személyi feltételek

A pályázati terveknek megfelelően Faragó Dáviddal, Farkas Csabával és Orsós Juliannával az MNL határozott idejű (heti 20 órás) közalkalmazotti jogviszonyt létesített a projekt időszakára. A kollégák egyéni munkarendben dolgoztak. Trostovszky Gabriellával és Tuhári Attilával megbízási szerződést kötöttünk, ők az online feltöltő felületet az MNL-en kívülről használják, vpn szolgáltatás segítségével. A munkához az MNL biztosította az alapvető feltételeket.

Eredmények részfeladatonként, tételesen

1. Iratok feldolgozása (Rekordok rögzítése, ellenőrtzése).

- a) Az iratok feldolgozása 2018. szeptember 3-án elkezdődhetett a már meglévő adatbázis feltöltő felületen (<http://pest.natarch.hu/>). A munkát lassította, hogy a levéltár időközben elkészült az adatbázis online felületével, melynek tesztelésére is időt kellett szánni. A korábban felvitt rekordok javítása is ebben az időszakban történt. Az adatbázis online verziójának bemutatására 2018. október 30-án került sor.
- b) A korábbi tapasztalatokra építve új kitöltési utasítás is készült. a legnagyobb változás ebben, hogy ezt követően a kiadás helyén kívül nem kötelező beazonosítani minden helynevet, és a személyneveket sem normalizáljuk és vesszük fel minden esetben a névtérbe, csak a

⁴ Lásd bővebben *Laczkovik György*: Egy merész vállalkozás és tapasztalatai (2016–2018). A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára 1526–1570 közötti iratainak feltárása, digitalizálása és feldolgozása. Levéltári Szemle 68. (2018). 4. sz. 41–49.

⁵ Lásd bővebben *Laczkovik György*: Az MNL OL 1526–1570 közötti iratainak feldolgozása és online publikálása című projekt kutatási terve. Turul XCII. (2019) 3. 130-135.

foglalkozással rendelkezőknél.

- c) Összesen 26646 új rekordot rögzítettünk. A munkát a már korábban elkezdett törzsszámok befejezésével kezdtük. Legtöbb rekordot az E 148 (Magyar Kamara Archivuma, Neo-regestrata acta) állagból rögzítettük. A projekt során feldolgozott, ellenőrzött, illetve publikált törzsszámok listáját az 1. sz. mellékletben részletezzük. Ezen felül 3742 rekord vár még ellenőrzésre és publikálásra. Ez némiképpen eltér a vállalt mennyiségtől, ami az E 148 állag feldolgozása során (több mint 14.000 rekord) tapasztalt nehézségekre vezethető vissza.

2. Névtéradatbázis építése

- a) A névtéradatbázis (<http://pest.natarch.hu/apex/?p=2011:6:102241246818001::NO::>) struktúráján a Magyar Nemzeti Levéltár apróbb javításokat is eszközölt a kérésünkre, de sajnos a változtatások nem teljes körűek, ami némiképpen nehezítette a munkánkat. Például ennek okán hagyttunk fel a családi kapcsolatok rögzítésével. Amennyiben a fejlesztés megvalósul, komplett családfák rajzolhatók majd meg virtuálisan.
- b) Az új utasításnak megfelelően nem készült már minden személy és helynévről névtér rekord, csak azokról a személyekről, melyek foglalkozása ismert az iratból. A már felvitt névtérrekordokat azonban folyamatosan karbantartottuk, új adatokkal bővítettük és javítottuk.⁶
- c) Összesen 12.878 személy névtérrekordot (a névvariánsok nélkül) rögzítettünk, illetve javítottunk a projekt során. A legtöbb újonnan rögzített személy a megyei közigazgatás területéről került ki (szolgabírák, alispánok, jegyzők).

3. Online publikáció

Az adatbázis publikus verziójának első hivatalos bemutatására 2018. október 30-án került sor az MNL reformációs projektzáró rendezvényén.⁷ Az adatbázis rekordok és a hozzájuk kapcsolódó digitális képek az alábbi oldalon érhetők el, 2020. január 22-től már egy megújult felületen:

<https://adatabazisonline.mnl.gov.hu/adatabazis/reformacio-kora-mnl-ol-1526-1570>

Jelenleg 40.864 rekord (29.113 db irat), 109.662 felvétel érhető el az adatbázisban. Az adatbázis jelen verziójának hivatalos bemutatója 2024. szeptember 10-én lesz „A mohácsi csatát követő évtizedek a levéltári iratok (Reformáció kora című adatbázis) tükrében” c. workshop alkalmával.

Az iratok online közzétételét évente terveztük frissíteni workshopok keretében. Ezekre azonban sajnos nem volt lehetőség. Egyrészt az rekordok publikálása csak ellenőrzés után volt lehetséges, mely nem mindig követte a feldolgozás sebességét. Másrészt az online közzétett rekordok képekkel történő ellátása nem automatikus, és rengeteg hibával történik, melyeket csak manuálisan lehet javítani. A 2020. évi tapasztalatok alapján úgy döntöttünk, hogy a publikálással megvárjuk a projekt végét. Erre így most kerülhetett sor.

Valamennyi kép publikálása új, mivel a levéltárban erre egy új módszert dolgoztak ki, melynek segítségével az összerendelési hibák kiküszöbölhetők. Ehhez azonban szükség volt a képfájlok archiválására is. Jelenleg 109.662 felvétel lelhető fel online. A befoglalt iratok rekordjainál (melyek sajnos egyelőre nem jeleníthetők meg hierarchikusan) a befoglaló iratok képfájljai láthatók, a korábbi verziókkal ellentétben, amikor is nem voltak képek ezeknél a rekordoknál.

2023. júniusáig több mint 40.000 alkalommal nézték meg az adatbázis valamelyik rekordját. Megvalósult fejlesztésnek köszönhetően, a kutatók által jelzett hibák közvetlenül a vezető kutatóhoz kerülnek. Több mint fél száz esetben javítottunk így rekordjainkon.

⁶ Sajnos ez a karbantartás nem volt teljeskörű, így a névtérrekordok közül jó néhányat nem frissítettünk, aktualizáltuk új adatokkal.

⁷ Bővebben lásd http://mnl.gov.hu/mnl/ol/hirek/beszamolo_a_reformacio_mnl_projekt_zarounnepsegerol

1. táblázat: Eredmények számokban

időszak	elkészült rekordok	publikált rekordok	publikált felvételek
2018.10.30-ig	18949	13725	56773
2020. jan. 22-ig	27874	20395	66921
2024.03.31-ig összesen	45426	40864	109662
NKFIH projekt alatt	26646	40864	109662

4. Disszemináció

A projekttervben vállaltuk, hogy az adatbázis eredményeire támaszkodva tanulmányokat jelentetünk meg a Turul c. folyóiratban. A tanulmányok felsorolása évenként:

2019:

- Faragó Dávid: Honnan származott Mihálpéterházi Ormányi Józsa sümegi várkapitány? (Ormány és Mihálpéterháza települések lokalizálásának pontosítása.)
- Farkas Csaba: A Bejci család a 15–16. században. Megjegyzések egy Vas megyei köznemesi család genealógiájához.
- Orsós Julianna: Damnum regni? Új szempontok és források a Fuggerek és a Magyar Királyság viszonyrendszerének elemzéséhez.

2020:

- Faragó Dávid: A Baranya megyei Ormándi/Ormányi család a 13–15. században
- Farkas Csaba: Mohács előtt és után: Gömör megye hatóságának működése (1470 –1570)
- Orsós Julianna: A Nyulak szigeti domonkos apácakolostor képviselőjének fő vonásai (1458–1569). Első közlemény 1458–1526
- Laczlavik György: Királyi helytartók archontológiája Magyarországon a 16. században (1526–1608)

2021:

- Farkas Csaba: Stratégia, rokonság és kapcsolatok. A serkei Lorántffyak Borsodban és Gömörben.
- Faragó Dávid: Baranya megyéből a királyi udvarba: Mekksei György életútja
- Orsós Julianna: A Nyulak szigeti domonkos apácák küzdelmei utolsó birtokaikért

Két esettanulmány is megjelent a projektvezető részéről, illetve egy tanulmány megjelenés alatt:

- Laczlavik György: Adalékok a Habsburg főhercegek (elsősorban Miksa főherceg) magyarországi tevékenységéhez a 16. század második felében. In: Fogarassy, Zoltán; Mészáros, Kálmán; Török, Péter (szerk.) „Az ifjak tanítása oly nagy jó” Tanulmányok Kovács Ágnes tiszteletére. Debrecen, 2021. 271–280.
- Laczlavik, György: The Royal Lieutenants (Locum tenentes) of Hungary in the 16th Century (1526–1608). In: Philippe, Chareyre; Alvaro, Adot Lerga; Dénes, Harai (szerk.) Les alter ego des souverains. Vice-rois et lieutenants généraux en Europe et dans les Amériques XVe-XVIIe siècle. Pau, 2021. 281–299.
- Laczlavik György: A királyi kúria bírának archontológiája Magyarországon (megjelenés alatt) Turul, 2024.

Egyéb cikkek

- Faragó Dávid: Egy különleges karrier a hódoltsági peremvidéken: Mihálpéterházi Ormányi Józsa sümegi várnagy élete és családja. In: Fons, 27. (2020) 4. sz. 369–405.

- Tuhári Attila: A szerencse kiszabja az időt. Egy formuláskönyv emberi oldala. Élet és Tudomány LXXIV. (2019) 51–52. 2019. december 20. 1616–1618.

Előadások:

- Orsós Julianna: Schutzbriefe und Schutzherrschaft im spätmittelalterlichen Ungarn (1450–1550). Graz, 2021.06. 24–26.
- Laczlavik György: Nyolcados törvényszékek a Mohács utáni évtizedekben (Források a reformáció és rekatolizáció történetéhez Magyarországon Verancsics Antal emlékére. Intitút histórie Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity Centrum excelentnosti sociohistorického a kultúrohistorického výskumu Prešovskej univerzity. Eperjes, november 14–15.)

Az adatbázis bemutatása, eredményeinek ismertetése

Az adatbázist több helyen is sikerült bemutatni a projektvezetőnek, két alkalommal határainkon túl is:

- 2018. november 24-én Kolozsvárott a Magyar Tudomány Napja Erdélyben 17. fórum keretében,
- a Debreceni Egyetemen Történelmi Intézetében 2018. december 4-én,
- 2019. május 30-án Nyitrán, a Szlovák Levéltári Napok keretében.
- Forráskiadás vagy levéltári segédlet? Az MNL OL 1526–1570 közötti iratainak adatbázisa. 2019.11.05. (Bitekbe zárt források, a levéltárak e-kiadványainak perspektívái, Kaposvár, https://mnl.gov.hu/mnl/sml/hirek/beszamolo_muhelybeszelgetesrol,
- A Magyar Nemzeti Levéltár 2020. január 22-én a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia keretében megújult AdatbázisokOnline szolgáltatás bemutatójának keretében

Két alkalommal írásban is megjelentek (vagy megjelenés alatt) az eredmények:

- Krisztina Arany–György Laczlavik: The Post-Mohács Era of the Hungarian Kingdom. Database of the Records from 1526–1570 in the Holdings of the National Archives of Hungary. Leadva közlésre: Contributions to DiDiP Conference. Beiheft für Archiv für Diplomatik. Schriftgeschichte, Siegel und Wappenkunde.
- A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára 1526–1570 közötti iratainak adatbázisa és felhasználásának lehetőségei. Certamen VII. Előadások a Magyar Tudomány Napján az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. szakosztályában. 349–360. (2020)

A projekt részbeszámoló írásban is olvashatók:

- Beszámoló az „MNL OL 1526–1570 közötti iratainak feldolgozása és online publikálása” című K 128695 azonosító számú NKFIH pályázat keretében 2018. szeptember 1. és 2019. augusztus 31. között végzett munkáról. TURUL 92. évf. 3. sz. 142–144. (2019)
- Beszámoló az „MNL OL 1526–1570 közötti iratainak feldolgozása és online publikálása” c. K 128695 azonosító számú NKFIH pályázat keretében 2019. szeptember 1. és 2020. augusztus 31. között végzett munkáról. TURUL 93. évf. 2. sz. 142–144. (2020)
- Beszámoló az „MNL OL 1526–1570 közötti iratainak feldolgozása és online publikálása” c. K 128695 azonosító számú NKFIH pályázat keretében 2020. szeptember 1. és 2021. augusztus 31. között végzett munkáról. TURUL 94. évf. 3. sz. 142–143. (2021)

5. Forráskiadás

A projekt során kiadott kötet a tudományos kutatásban Révay-formuláskönyv néven vált ismertté, ezen a néven hivatkozik rá ugyanis a kötetet védő levéltári kartonborítón szereplő cím is (Stylionarium Francisci de Rewa locumten. palatinalis 1540–1549.). Meg kell azonban megemlíteni, hogy a korabeli anyagban más kötet is „viseli” ugyanezt a nevet: így a jelen kötetben megjelentetett kéziratnak a Kolozsmonostori konvent országos levéltára anyagában fennmaradt szövege (HU-MNL-OL-F 15-2.) nem tévesztendő össze a Pannonhalmi Főapátsági Levéltárban őrzött, ugyancsak Révay Ferenc nádori helytartónak tulajdonított formuláskönyvvel (Acta antiquiora, fasc. 59. num. 15.). A fenti tartalmi okokkal magyarázható elnevezés kielégítőnek látszik abból a szempontból is, mivel a kötetnek több tulajdonosa és gyarapítója is volt. Ez elsősorban hosszú időn keresztül történő használatával magyarázható, amelynek során egyes birtokosai hozzátették azon formulákat és egyéb bejegyzéseiket, amelyeket arra érdemesnek ítélték. A kötet megkezdésének idejéről sajnos csak maga a papír szolgál támponttal: a kötet ívein található vízjelábra ugyanis 1532-től jelenik meg a kaufbeureni papírmalomban gyártott íveken. Az időrendre vonatkozó másik lényeges támpontot a kötet 3. keze, Bajánházy Ferenc possessor-bejegyzése szolgáltatja. Ez azt adja tudomásunkra, hogy a kötet a kisebb kancellárián keletkezett,⁸ és 1548-ban került Bajánházyhoz. A kötet végére illesztett egyik, eredetileg a kötet részét képező, mára azonban kiszakadt lapon ugyanis a következő possessor-bejegyzést olvassuk a 2. kéz írásképeivel: mely alapján a kötet egy bizonyos Chripovig Miklós tulajdonát képezte, aki azt Orgovány(i) Ferenctől vásárolta meg.⁹

Az első három kéz által bejegyzett, tehát a 16. században keletkezett anyaga nem közvetlenül a kiállított oklevelek szövege alapján, hanem egy már korábban meglévő iratgyűjtemény oklevélmintáinak felhasználásával keletkezett. Ez tehát egyben közvetett bizonyítékkal is szolgál arra vonatkozóan, hogy a kisebb kancellárián belül közkézen foroghatott, illetve másolat készítése céljából körbejárhatott egy olyan iratminta-gyűjtemény, amelyre munkájuk során támaszkodhattak a hivatali tisztviselők.

Bajánházyt követően a formuláskönyv további három birtokosát tudjuk még azonosítani. Közülük időben valószínűleg írásképe alapján az első egy bizonyos Kolosi Márton, akinek a kötet utolsó ívének két oldalán (p. 296, 298.) tűnik fel a neve. Az időrendben ez után következő Horváth István nevére a pergamenborító elülső táblájának külső oldalán bukkanunk. Írásképe alapján ő már a 17. század folyamán működött, személyéről azonban eddig szintén nem tudunk semmi közelebbit.

A kötet utolsó tulajdonosa aztán további, jelentős bővítéseket eszközölt a kötetben, amelynek köszönhetően végül elnyerte mai formáját. A kötet ugyanis idővel a kolozsvári unitárius polgárcsaládból származó Lutsch István¹⁰ birtokába került (1655, 1661), aki addig keletkezett formulás részeit mutatóval látta el, majd néhány további oklevélmintát is bemásolt a kötetbe, illetve különböző jogi tárgyú dokumentumokkal, valamint vegyes tematikájú citátumokkal és egyéb bejegyzésekkel is gyarapította annak tartalmát.

A kötet Tuhári Attila munkáját dicséri, és közel 720.000 leütés lett a terjedelme, ebből 65.000 a bevezető. Bibliográfiai adatai: Stylionarium cancellariae minoris de Francisco De Rewa Locumtenenti Palatinali nominatum. Az úgynevezett Révay-formuláskönyv. 1. kötet. Textus. Közreadja: Tuhári Attila. (A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának kiadványai II. Forráskiadványok 63.) Bp. 2024. 275 pp.

⁸ Erről két esetben (no. 58.; no. 62.) maguk a formulák is árulkodnak.

⁹ Személyükről sajnos egyelőre nem rendelkezünk közelebbi adatokkal.

¹⁰ Életrajzának, valamint hivatali működésének rövid áttekintését (Lutz István név alatt) lásd *Bogdándi Zsolt*: A kolozsmonostori konvent a fejedelemség korában. (Erdélyi Tudományos Füzetek 274.) Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2012. 94.

Eredmények, felhasználási lehetőségek

Összesen 113 db levéltári gyűjtemény anyagaiban kerültek feltárássra 1526 és 1570 között keletkezett iratok, a feldolgozó munkában érintett legjelentősebb gyűjtemények: a Magyar Kamara regisztratóráján belül a Beingnae resolutiones (HU-MNL-OL-E 21), a Magyar Kamara Archivumán belül fennmaradt Neoregestrata Acta gyűjteménye (HU-MNL-OL-E 148). Ezek a gyűjtemények elsősorban jogbiztosító jellegű hivatalos kiadmányokat őriznek (például adomány-, kiváltság-, kegyelem-, parancs-, határjáró- és ítéletlevél, armális, végrendelet, peres iratok stb.). A felsorolt irattípusok túlnyomó része földbirtoklási jogot biztosít, vagy pedig a földön kívül házak és más ingatlanjavak, állatok, eszközök, ingóságok, pénz birtoklásával van kapcsolatban. A perek leggyakoribb kiváltó okai adományok, adásvételek, zálog-, csere- és kölcsönügyletek, birtokelkobzások, örökösödési ügyek voltak.

Az adatbázis másik jelentős forrásbázisát az MNL által őrzött családi levéltárak adják, ezek közül kiemelkedik a Batthyány család Missiles gyűjteménye (HU-MNL-OL-P 1314). A Batthyány család levelezésén kívül a feltárás érintette a Balassa, a losonci Bánffy, a Baranyay, a Barkóczy, a Batthyány, a Bethlen, a Dessewffy, a Károlyi illetve az Eszterházy családok levéltárainak anyagait is többek között.

Érdekes egy pillantást vetni az adatbázisban elérhető iratok jellegzetességeire is. Az adatbázisban kutatható forrástípusok tükrözik a feltárás által érintett gyűjtemények jellegzetességeit: az iratok legnépesebb csoportját a mandátumok/parancslevelek teszik ki, összesen 15311/14041¹¹ rekord (az adatbázisban lévő iratok 34/31%-a). Emellett a családi levéltárak jellemző irattípusa, a missilis 8772/8659 darabot számlál (19%), a relationes 4176/3578 db (9/8%), emellett kevesebb, de érdeklődésre számot tartó iratfajták a testamentumok, számadások stb.

Az adatbázisban elérhető iratok túlnyomó része, egészen pontosan 41034/36735 irat latin nyelvű. Emellett 2923/2803 magyar nyelvű irat található még a gyűjteményben, illetve valamivel kevesebb, 1730/1560 német nyelvű dokumentum és kis számban szlovák, horvát, olasz és szláv nyelvű iratok kutathatók.

Az iratok által bármilyen formában érintett földrajzi régiók (keletkezés helye, létrehozó neve, egyéb hely stb.) megoszlása szintén a feltárt levéltári gyűjtemények jellegzetességeit tükrözi. A megoszlást az uralkodók tartozási helye, illetve a feldolgozott családi levéltárak esetén a családok fontosabb földrajzi érdekeltségei (birtok központok, egyes földrajzi régiókhoz köthető hivatali feladatkörök), végül a közigazgatási hivatali központok székhelyei befolyásolják.

2. táblázat: A leggyakrabban létrehozás helyeként szereplő városok

Földrajzi hely	összes rekord száma
Bécs	8324
Pozsony	6383
Nagyszombat	1124
Prága	994
Varasd	629
Németújvár (Güssing)	563
Bécsújhely (Wiener Neustadt)	369
Kassa	344
Linz	310
Zágráb	240
Graz	185
Innsbruck	123
Sárvár	105
Ptuj (Pettau)	70

¹¹ Az első szám az összesen feldolgozott, a második a publikált rekordok számát jelöli.

Földrajzi hely	összes rekord száma
Brno (Brünn)	37
Konstantinápoly/Isztambul	8

Az iratok kibocsátói között természetesen a vizsgált korszak leghosszabb ideig uralkodó magyar királya I. Ferdinánd rendelkezik a legtöbb rekorddal (6718), őt fia I. Miksa követi (4196). Esetükben azonban számolni kell azzal a sajátossággal, hogy a személynöki kiadmányok is az ő nevükben, bírói pecsétjükkel, de részvételük nélkül keletkeztek. A Habsburgok ellenfelei közül I. Jánosnak (Szapolyai János)¹² 591, fiának, II. Jánosnak (János Zsigmond) 548 rekordja van az adatbázisban.

A Habsburg uralkodók kevés időt töltöttek Magyarországon, ezért távollétükre helytartót állítottak. Az adatbázisban számos, a helytartók (Thurzó Elek, Várdai Pál, Újlaki Ferenc, Nádasdy Tamás, Oláh Miklós) által kiadott iratot is találunk.¹³ Nádasdy Tamás országbíró, majd nádor/királyi helytartó 1006 irat kiadásáért felel. A helytartó mellett Habsburg főhercegek is részt vettek a Magyar Királyság irányításában: Miksa főhercegtől 826, fiától, Károly főhercegtől 371 rekordot találunk.¹⁴

Mellettük a hiteleshelyek (pl. leleszi konvent: 1985, pozsonyi káptalan: 757, jászói konvent: 744), és az ország nagybírának kiadmányai számolnak jelentős mennyiségű rekordot, Révay Ferenc személynök, nádori helytartónak 972 kiadmánya van. Az adatbázisban találunk 186 db királynéi kiadmányt is, Izabella, Mária és Anna királynék által kiadott iratokat. A városi kiadmányok kisebb számmal szerepelnek: összesen 286 irat.

A feldolgozással párhuzamosan folyamatosan fejlesztjük az MNL névtéradatbázisát. Ez egy olyan, személyekre, testületekre és földrajzi nevekre specializált háttéradatbázis, amely nélkül a 21. században már nem érdemes ilyen típusú adatbázist készíteni. Olyan tudásaggregátor, amely nagyon megkönnyíti majd nemcsak a mi munkákat, hanem a későbbi adatbázisépítőket is, hiszen bármilyen másik adatbázis alapjául szolgálhat. A névtér elsősorban a folyó kutatás eredményeit rögzíti,¹⁵ kisebb mértékben igyekszik beépíteni a szakirodalomban eddig megjelent archontológiai, prozopográfiai eredményeket is – az adatbázis természetesen tartalmazza a pontos bibliográfiai hivatkozásokat is. Az eddigi tapasztalatokból kiindulva ez alkalmas alapot fog nyújtani a központi igazságszolgáltatás, a megyei közigazgatás résztvevőinek azonosítására, eddig ismeretlen genealógiai kapcsolatok megállapítására, család-, birtok- és helytörténeti kutatások előmozdítására nem csak a mai Magyarország, hanem az egész Kárpát-medence területére vonatkozóan.

Az egyik kiemelt terület, melyben az adatbázis segítségével nagy előrelépést várunk, az a vármegyei közigazgatás története. A vármegyei közigazgatás és bíraskodás 16. századi történetére vonatkozóan nagyon kevés forrással rendelkezünk. Összefüggő levéltári irategyüttesek a korszakra vonatkozóan szinte sehol sem maradtak fenn. Igaz ez a vármegyei jegyzőkönyvekre is, ugyanis 16. századi jegyzőkönyvvel csak néhány vármegye rendelkezik: például Borsod (1569–1581), Gömör (1571–1579), Győr (1580–1637), Nógrád (1597–1603), Sopron (1579–1589, 1595–1608), Szabolcs (1550–1848), Szatmár (1593–1616), Vas (1595–1602), Zala (1555–1609, 1611–1655) és Zemplén (1558–1563).¹⁶ A feldolgozott iratok alapján jelenleg 58 vármegye 2204 kiadmányát rögzítettük,

¹² Szapolyai itineráriumát Szabó András Péter külön kötetben jelenteti meg még 2023-ban, melyhez az adatbázis adatait is felhasználta.

¹³ *Laczkovik, György*: The Royal Lieutenants (Locum tenentes) of Hungary in the 16th Century (1526–1608). In: Philippe, Chareyre; Álvaro, Adot Lerga; Dénes, Harai (szerk.) *Les alter ego des souverains Vice-rois et lieutenants généraux en Europe et dans les Amériques XVe-XVIIe siècle*. Pau. 2021. 281–299.

¹⁴ A főhercegek magyarországi tevékenységéről bővebben ld. *Laczkovik, György*: Adalékok a Habsburg főhercegek (elsősorban Miksa főherceg) magyarországi tevékenységéhez a 16. század második felében In: Fogarassy, Zoltán; Mészáros, Kálmán; Török, Péter (szerk.) „Az ifjak tanítása oly nagy jó” Tanulmányok Kovács Ágnes tiszteletére. Debrecen, 2021. 271–280.

¹⁵ Oly annyira, hogy a személyi tisztségét csak „Létrehozó neve” szerepben rögzítjük az adatbázisban, ellenben a névtérben minden esetben.

¹⁶ 16–18. századi vármegyei jegyzőkönyvek regesztái. Szerk.: Á. Varga László–Kenyeres István–Tóth Péter. DVD.

valamint vettük fel a vármegyei tisztikarra vonatkozó adatokat a névtérben, nem csak a vármegyék által kiadott iratok alapján. A feldolgozás jelenlegi állása alapján ezek és a soron következő adatok természetesen még csak tájékoztató jellegűek, végkövetkeztetések levonására még kevésbé alkalmasak. A legtöbb adat a szolgabírókra, az alispánokra és a főispánokra vonatkozik. Az utóbbiak esetében a legkisebb az új adatok százalékos aránya. A fennmaradó személyek többsége adószedő, jegyző vagy esküdt ülnök.

3. táblázat: A legtöbb rögzített irattal rendelkező 30 vármegye, a névtérben rögzített tisztségviselők összesített számadatával

vármegye	kiadmányok száma	tisztségviselők száma
Sáros (Szlovákia)	385	76
Vas (kis részben Ausztria)	192	84
Abaúj (nagyobb részben Szlovákia)	144	69
Nyitra (Szlovákia)	132	56
Szepes (Szlovákia)	131	43
Zemplén (nagyobb részben Szlovákia)	125	51
Ung (Ukrajna)	107	61
Bars (Szlovákia)	104	43
Trencsén (Szlovákia)	82	57
Pozsony (Szlovákia)	79	48
Zala (kis részben Ausztria)	78	62
Szabolcs	63	61
Sopron (kis részben Ausztria)	56	41
Szatmár (Részben Románia)	54	59
Gömör (Szlovákia)	51	42
Kraszna (Románia)	47	39
Zólyom (Szlovákia)	47	18
Borsod	45	39
Ugocsa (Ukrajna)	33	40
Bereg (nagyobb részben Ukrajna)	27	31
Liptó (Szlovákia)	26	34
Hont (részben Szlovákia)	24	42
Turóc (Szlovákia)	24	23
Küküllő (Románia)	18	21
Nógrád	15	20
Máramaros (Románia)	14	68
Bihar (részben Románia)	12	29
Veszprém	8	14
Kőrös (Horvátország)	8	11
Doboka (Románia)	7	37

Arcanum, Bp., 2009. A DVD-ROM tartalmazza Borsod 1569–1581, Esztergom 1638–1702, 1710–1723, Fejér 1692–1711, Gömör 1571–1579, Győr 1580–1637, Nógrád 1597–1603, 1652–1656, Pest–Pilis–Solt 1632, 1638–1644, 1664, 1656–1712, 1715–1740, Somogy 1710–1715, Sopron 1579–1589, 1595–1608, Szatmár 1593–1616, 1629–1640, Tolna 1696–1703, 1714–1717, Vas 1595–1600, 1601–1620, 1631–1641, Zala 1555–1609, 1611–1655 és Zemplén 1558–1563. anyagát. Online lásd <https://archives.hungaricana.hu/hu/lear/Jegyzokonyvek/>

A vármegyei igazságszolgáltatás folyamatába enged bepillantást Komárom vármegye 1569. május 22 és 1570. december 16. között keletkezett jelentése, melyben a Nyulak-szigeti apácák Ekecs községgel kapcsolatos perét helyezik át a királyi kúria elé. Az iratban a vármegye alispánja és szolgabárája mellett a vármegyei esküdt ülnökök is részt vesznek a vizsgálat lefolytatásában. A 10 esküdt név szerint is szerepel a dokumentumban.¹⁷ 2018-ban egy újabb személy szerep felvételével bővítettük a feldolgozást, a megyei közigazgatás kutatását segítő. A „megyei ember” szerepének rovatába vesszük fel azokat a személyeket, akik a vármegye közigazgatási, illetve igazságszolgáltatási feladataiban vesznek részt, a nevesített feladatokon kívül.¹⁸

A perekkel kapcsolatos iratokat az irattípus mezőben rögzített speciális irattípusok alapján lehet megtalálni: „peráttevő (transmissionalis), perfelfüggesztő, perfelrendelő (introductiona cause), perhalasztó (prorogatoria), permegszüntető, perújrafelvételi, perrel kapcsolatos egyéb”. Ítéletlevelet 1289 darabot találunk. További lehetőség a 16. századi ügyvédi tevékenység vizsgálatára, hogy több mint 603 rekordban rögzítettük a nevekhez, hogy ha az adott személy ügyvédként tevékenykedett. 209 esetben azonosítottuk az iratot ügyvédvallóként.¹⁹

Egy másik igen fontos terület a Magyar Királyság központi bíróságainak archontológiája. A 16. századi központi bírósági szervezet szisztematikus feltárása még nem történt meg, az 1526 előtti időszakkal ellentétben a Mohács utáni központi bíráskodás szervezetére csak a törvénycikkek szövegéből következtethetünk. Viszonylag kevesen is foglalkoztak ezzel a témával: a 20. században Gellért Árpád, Timon Ákos, Vinkler János, Degré Alajos munkásságát lehet kiemelni. A nagybírák (királyi helytartó, nádor, nádori helytartó, országbíró, személynök) nevei ugyan ismertek, de működésükről nagyon kevés tudható. A középkori gyakorlathoz hasonlóan a bírói munka dandárját természetesen nem a nagybírák, hanem helyetteseik és ítélőmestereik végezték, sokuknak azonban eddig még a nevét sem tudtuk. A Mohács előtti jogtudó értelmiség Bónis György munkássága nyomán ismerhető meg.²⁰ Az 1526 utáni időszakra vonatkozóan jelen projekt során készült archontológia.²¹ Mindezek mellett vizsgáljuk a kisebb kancellária működését is, ahol a legtöbb központi törvénykezéssel kapcsolatos dokumentumot megalkották. Várakozásainkat messzemenően meghaladva, már 63 személyt sikerült azonosítani a kisebb kancellária személyzetéből,²² melynek nagy többsége jegyző.²³

A közigazgatás-történethez 50 kamarai tisztviselő (titkár, tanácsos, írnok, számvevő, számvevő segéd, futár stb.), 91 harmincados, 25 fizetőmester nevének rögzítésével is igyekeztünk hozzájárulni, melyek közül sokakat nem ismert eddig a szakirodalom. A feltárt kapitányok, várnagyok (castellanusok) nem csak a hadtörténeti kutatások, hanem a gazdasági officialisok, praefectusok, provisorok stb. adataival együtt a birtok- és helytörténet számára is fontosak. A helytörténeti kutatásokat támogatja a helynevek rögzítése is.

Az adatbázis a genealógiai kutatások számára is rendkívül gazdag adatforrás. Az adatbázisban rögzítjük az iratokban szereplő neveket, 2019-től már nem az összeset. Az adatbázis rekordokban több mint 647.000 személynévmező található, vagyis rekordonként átlagban 14 db személy. A névtérben 12.878 új személyt rögzítettünk, sőt 2018-ig még a családi kapcsolatokat is felvettük, vagyis ezek alapján akár komplett családfák is megrajzolhatók. Kísérleti jelleggel magunk is folytattunk ilyen típusú kutatásokat a Bejczy családdal kapcsolatban.²⁴ A nevek rögzítése alól kivételt jelentettek a tanúk, főként a jobbágyok nevei. Ennek ellenére számos alkalommal ezek a

¹⁷ HU-MNL-OL-E 148-a-336.-7. Csábi Ákos, Csóka Albert, Czudar Ferenc, Gadóczy Mihály, Gadóczy Péter, Markházy György, Ollé András, Sipos Ambrus, Tőke Gergely, Vértessy István.

¹⁸ 323 rekordban rögzítettünk ilyen szerepkört.

¹⁹ Például HU-MNL-OL-P 536-1.-1564-3. Mérey Mihály előtt Pécsi Gáspár és neje, Dóczy Margit húsz személyt vallott ügyvédjeként Pécsújfalun, 1564. május 12-én. A még publikálatlan állománnyal együtt összesen 105 rekordról tudunk.

²⁰ Bónis György: A jogtudó értelmiség a Mohács előtti Magyarországon. Akadémiai, Bp. 1971.

²¹ Laczkovik György: A királyi kúria bíráinak archontológiája Magyarországon (megjelenés alatt) Turul, 2024.

²² Ezek egy része erdélyi, de ez sajnos a névtérben rögzített adatokból nem derül ki.

²³ A vezető kutató a nyolcados törvényszékekről tervezte hosszabb tanulmány megjelentetését.

²⁴ Farkas Csaba: A Bejcyek. Egy Vas megyei köznemesi család a 15–16. században. Turul XCII. (2019). 3. sz. 107–117.

nevek is szerepelnek a megjegyzés mezőben.²⁵

Az adatbázis szélesebb körű felhasználási területe a vármegyei birtokviszonyok és társadalmi viszonyok kutatása. A feltárt iratok döntő többsége ugyanis szervesen kötődik a birtokokhoz: birtokadomány, birtokba iktatás, birtokper, adásvétel, csere, osztály stb. Ezen irattípusok előnye a különféle összeírásokkal, adójegyzékekkel szemben, hogy nem egyetlen pillanatot örökítenek meg. Láthatóvá válnak folyamatok. A különféle tanúvizsgálatok, határjárások stb. segítségével megismerhetjük egy adott terület birtokosainak kapcsolati hálóját, eddig ismeretlen rokoni viszonyokra bukkanhatunk kitartó munkával.

A projekt folytatása, tervek

Az adatbázis jelen állapotában elsősorban magyar nyelvű, tehát magyarul tudó kutatók számára használható jól, mert egyrészt az adatmezők és a keresés csupán magyar nyelvű egyelőre, másrészt a tulajdonnevek, de különösen a földrajzi nevek általában magyar elnevezésükkel szerepelnek. Reményeink szerint a jövőben lehetőségünk nyílik majd német, illetve angol nyelvű verziót is biztosítani az adatbázishoz legalább adatmezők esetében annak érdekében, hogy szélesebb körben, nemzetközi kutatások során is hatékonyan kereshetővé váljon az adatbázis metaadattartalma.

A munka folytatását a Mohács500 projekt teszi lehetővé, melynek eredményei már 2024 végén láthatóvá válnak. Az NKFIH projekt záró rendezvényeként 2024. szeptember 10-én „A mohácsi csatát követő évtizedek a levéltári iratok (Reformáció kora című adatbázis) tükrében.” címmel workshopot szervezünk, ahol már azt is vizsgáljuk, hogyan hasznosulhat az adatbázis a Moháccsal kapcsolatos kutatásokban.

²⁵ Például HU-MNL-OL-P 45-1.-16. sz.-19., uo. 1528-1.; HU-MNL-OL-P 1960-24.-18.; HU-MNL-OL-P 14-I.-1.-1543-3.

Mellékletek

1. sz. melléklet: A publikált rekordok adatai

jelzet	cím	feldolgozott iratok	rekordok	publikált felvételek
E 21	Magyar Kamara regisztratórája, Benignae resolutiones	7346	8787	23517
E 41	Magyar Kamara regisztratórája, Litterae ad cameram exaratae	2317	2320	6372
E 148	Magyar Kamara Archivuma, Neo-regestrata acta	7046	14194	33353
F 4	Gyulafehérvári Káptalan országos levéltára, Cista comitatum	569	569	4498
P 5	Antos család	9	14	24
P 11	Balassa család levéltára - A család által lajstromozott iratok	386	589	1795
P 1815	Balassa család levéltára - Az Országos Levéltár által rendezett birtokjogi iratok	24	43	108
P 1767	Balassa család levéltára - Családtagok	6	6	17
P 1772	Balassa család levéltára - Péterffy és Viczmándy család	4	5	19
P 1774	Balassa család levéltára - Idegen és rokon családok	17	21	65
P 1776	Balassa család levéltára - Vegyes iratok	19	81	89
P 13	Balpataky család	39	49	147
P 14	Bánffy család	76	105	225
P 16	Bánó család, tapolylucskai és kükemezei	66	100	182
P 18	Baranyay család, bodorfalvi	65	92	194
P 21	Barkóczy család - A család által rendezett iratok	93	154	420
P 44	Becsky család levéltára - Becsky család	4	5	11
P 1821	Becsky család levéltára - Birtokjogi és birtokgazdálkodási iratok	27	29	65
P 1822	Becsky család levéltára - Családtagok	28	33	72
P 1824	Becsky család levéltára - Péterffy és Viczmándy család	3	3	11
P 1825	Becsky család levéltára - Idegen családok	147	182	1659
P 46	Beniczky család	142	205	895
P 47	Benyovszky család	153	232	582
P 49	Berényi család levéltára - A család által rendezett iratok	46	89	144
P 51	Berzeviczy család - Berzeviczy család bárói ága	18	35	99
P 52	Berzeviczy család - Berzeviczy család berzevicei ága	99	149	265
P 53	Berzeviczy család - Berzeviczy család kakaslomnici ága	209	281	657
P 1951	Bethlen (bethleni) család levéltára - Birtokigazgatási és gazdálkodási iratok	10	10	22

jelzet	cím	feldolgozott iratok	rekordok	publikált felvételek
P 1955	Bethlen (bethleni) család levéltára - Családtagok	34	41	81
P 1956	Bethlen (bethleni) család levéltára - Missiles	7	7	17
P 1957	Bethlen (bethleni) család levéltára - Apaffy család	1	1	3
P 1960	Bethlen (bethleni) család levéltára - Rokon és idegen családok	70	130	300
P 56	Bethlen (kisbúni) család	6	21	75
P 57	Bezerédy család vámoscsaládi ágának kámi levéltára	52	87	173
P 58	Bezerédy család szerdahelyi ágának ménfői levéltára - Törzslevéltár	14	30	83
P 1919	Bezerédy család szerdahelyi ágának ménfői levéltára - Családi birtokjogi iratok	3	3	6
P 59	Bitskey család	4	5	14
P 61	Bogyay család	16	25	68
P 69	Bugarin-Horváth (brezovici) család	25	27	59
P 72	Csáky család levéltára - Csáky család - Kassai levéltár	138	197	1414
P 80	Csicseri család	121	167	306
P 86	Dessewffy család cserneki és tarkői grófi ágának levéltára - A család által lajstromozott iratok	80	215	396
P 96	Dessewffy család margonyai ágának margonyai levéltára	187	280	597
P 105	Dőry (jóbaházi) család	31	47	126
P 108	Az állagból csak Oláh Miklós leveleskönyve publikus	1	1	585
P 184	Esterházy család hercegi ágának levéltára - Oláh család	257	258	723
P 1293	Esterházy család zólyomi ága levéltára - Idegen családtagok és személyek	11	16	42
P 235	Festetics család keszthelyi levéltára - Gersei Pethő család	91	192	402
P 1889	Forgách család - Forgách család gácsi ága - Rokon és idegen családok	6	8	16
P 316	zalabéri Horváth család	25	35	75
P 348	Kárász család - Család által lajstromozott iratok	55	70	144
P 418	Károlyi család nemzetségi levéltára - Harruckern család	41	374	967
P 419	Károlyi család nemzetségi levéltára - Bosnyák család	441	657	1800
P 423	Kende (kölcsei) család	238	308	1486
P 430	Kisfaludy család	486	643	2257
P 489	Mándy család	16	21	46
P 496	Mattyasovszky család	42	95	167
P 497	Mednyánszky család	54	82	167

jelzet	cím	feldolgozott iratok	rekordok	publikált felvételek
P 1826	Melczer család levéltára - Családi iratok	31	54	156
P 1833	Melczer család levéltára - Divényi család	28	31	85
P 1835	Melczer család levéltára - Werner család	26	39	120
P 1839	Melczer család levéltára - Vegyes iratok gyűjteménye	4	7	19
P 500	Mérey család	118	143	446
P 514	Nényei család	6	6	15
P 520	Orczy család - Miscellanea	9	9	269
P 532	Ostffy család - Család által lajstromozott iratok	29	63	142
P 536	Péchy (péchújfalusi) család	91	150	357
P 1971	Perényi család levéltára - Rokon és idegen családok	10	16	39
P 540	Petróczy család	161	208	477
P 565	Radák család	47	58	134
P 588	Rhédey család levéltára - A család által rendezett iratok	13	20	29
P 592	Sándor (biai) család	54	79	358
P 607	Sombory (magyarnagyzsombori) család levéltára - Sombory család	53	82	189
P 1912	Sombory (magyarnagyzsombori) család levéltára - Az Országos Levéltár által rendezett iratok	27	29	71
P 1916	Sombory (magyarnagyzsombori) család levéltára - Egyéb rokon és idegen családok	68	75	175
P 608	Soós (sóvári) család	577	822	1856
P 632	Szentiványi család levéltára - A család által rendezett iratok	70	85	846
P 1009	Szilassy család - Az Országos Levéltár által rendezett iratok	12	17	69
P 644	Sztáray család	401	613	2065
P 692	Ujhelyi család	166	213	466
P 701	Vidos család	6	8	14
P 707	Zichy család levéltára - Zichy család zsélyi levéltára - Missililes	894	894	1978
P 1313	Batthyány család körmendi levéltára, Törzslevéltár (Új gyarapodás)	116	123	643
P 1314	Batthyány család levéltára - Missiles	4595	4595	10542